

Sosiaalisten perusoikeuksien kunnioittaminen: keskeinen kysymys Euroopan parlamentin vaaleissa

Monet jäsenvaltiot ovat Euroopan viimeaikaisen talous- ja rahoituskriisin aikana saaneet kokea työmarkkinoiden ja sosiaaliturvajärjestelmien laajan ja dramaattisen sääntöjen purkamisen, mikä on saanut aikaan ammattiyhdistysten heikkenemisen, yhä epävarmempia työsuhteita, korkeaa työttömyyttä, lisääntyvää köyhyyttä ja sosiaalista epävarmuutta.

Kansallisten hallitusten lisäksi myös Euroopan kommissio, EKP ja IMF ovat ajaneet läpi säästötoimia, ilman neuvotteluja työmarkkinaosapuolten, etenkin ammattiyhdistysten, kanssa. Useissa tapauksissa työntekijöiden oikeuksiin vaikuttavat rakenneuudistukset eivät ole ratkaisseet talouskriisiä, vaan päinvastoin syventäneet sitä. Monet pelkäävät, ei ainoastaan sosiaalisen Euroopan, vaan myös Euroopan laajemman integraation elinvoimaisuuden puolesta.

Tämän vuoksi ylikansallisen ammatillisen järjestäytymisoikeuden asiantuntijaverkoston jäsenet – mukana työoikeuden professoreita kahdeksasta Euroopan jäsenvaltiosta – ovat laatineet Manifestin¹ lisäämään tietoisuutta viimeaikaisista poliittikkatoimista, jotka rikkovat Euroopan unionin peruseriaatteita. Akateemiset asiantuntijat vaativat poliittisia päätöksentekijöitä kunnioittamaan sosiaalisia perusoikeuksia etenkin kriisiin liittyvien toimien hyväksymisessä ja soveltamisessa.

Lähes 600 työmarkkina- ja sosiaalilakimiestä koko Euroopassa on allekirjoittanut tämän manifestin vaatien Euroopan unionia kunnioittamaan ja edistämään sosiaalisia perusoikeuksia, ja erityisesti kollektiivisia työoikeuksia Kansainvälisen työjärjestön vuonna 1944 hyväksymän Philadelphian julistuksen hengessä. Sen mukaan neuvotteluoikeus, oikeus liittyä ammattiyhdistykseen ja oikeus työtaistelutoimiin on olennaista taloudelliselle kehitykselle. Tämä julistus on luonut perustan Euroopan työ- ja sosiaalilainsäädännölle sekä ollut lähtökohtana – nykyään hauraalle – eurooppalaiselle yhteiskuntamallille.

Manifestin laatijat, ylikansallisen ammatillisen järjestäytymisoikeuden asiantuntijaverkoston jäsenet, sekä sen allekirjoittaneet työmarkkina- ja sosiaalilakimiehet, ilmaisevat näin vakavan huolestumisensa työntekijöiden kollektivisten oikeuksien purkamisesta.

Yksi selkeä esimerkki oikeuksien heikentämisestä, on määrätietoinen pyrkimys hajauttaa neuvottelut kansallisista ja alakohtaisista työehtosopimuksista yritystasolle. Tämän suuntaista kehitystä on koettu Italiassa, Kreikassa, Portugalissa ja Espanjassa sillä verukkeella, että tällaiset muutokset auttavat yrityksiä sopeutumaan uusiin työmarkkinaolosuhteisiin. Miksi tällä on väliä? Sillä on väliä, koska nyt on olemassa työaikasäännöksiä ja palkkoja, jotka yritystasolla sovittuina osoittautuvat paljon epäedullisemmiksi työntekijöille kuin korkeammalla sektorilla ja/tai kansallisella tasolla sovitut.

¹<http://www.etui.org/Networks/The-Transnational-Trade-Union-Rights-Experts-Network-TTUR>

Toinen huolestuttava suuntaus on työmarkkinaosapuolten edustajien ja muiden edustuselinten jättäminen työehtosopimusneuvottelujen ulkopuolelle Kreikassa, Unkarissa, Italiassa ja Portugalissa. Ehkä silmiinpistävimmät esimerkit tästä voidaan nähdä Unkarissa ja Romaniassa, missä työmarkkinaosapuolten kolmikantakeskustelujen instituutiot on purettu tai niiden merkitys on vähentynyt hallitusten lopettaessa osallistumisensa. Vähäisempi edustus merkitsee vähemmän valtaa vaikuttaa sopimukseen, jotka kunnioittavat ja edistävät työntekijöiden oikeuksia.

Manifesti – Euroopan arvojen kunnioittaminen

Manifesti vaatii Euroopan unionia ja sen toimielimiä kunnioittamaan ja edistämään:

- Lissabonin sopimuksessa vahvistettuja arvoja: 'ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen'
- velvollisuuttaan pyrkiä 'Euroopan kestävään kehitykseen, jonka perustana ovat tasapainoinen talouskasvu ja hintavakaus, täystyöllisyyttä ja sosiaalista edistystä tavoitteleva erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous, sekä korkeatasoinen ympäristönsuojelu ja ympäristön laadun parantaminen`.
- sosiaalisia perusoikeuksia, jotka on taattu oikeudellisesti sitovassa Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, erityisesti neuvotteluoikeus ja oikeus työtaistelutoimiin (ILO:n sopimusten ja Euroopan neuvoston uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan mukaisesti), samoin on turvattava suoja perusteetonta irtisanomista vastaan, sekä sosiaaliturva ja sosiaaliapu.

Nykyinen Euroopan komissio, yhdessä Troikan kanssa, ei kunnioita Euroopan sosiaalisen mallin perusteita eikä Philadelphian julistuksen henkeä. Siten malli on kaikessa hiljaisuudessa joutunut uhanalaiseksi, mikä saattaa johtaa sen tuhoon. Jos Euroopan sosiaalinen malli epäonnistuu voi kysyä miten eurooppalainen hanke kokonaisuutena voisi onnistua?

Miten voimme toimia?

Meillä on mahdollisuus saada äänemme kuuluviin Euroopan parlamentin vaaleissa toukokuussa. Euroopan parlamentin virkamiehet sanovat, että 'tällä kertaa on toisin, nämä vaalit ovat erilaiset'. He ovat oikeassa. Nämä Euroopan parlamentin vaalit ovat erityisen merkittävät. Lissabonin sopimus toi Euroopan parlamentille enemmän valtaa edustaa meitä. Meidän on saatava äänemme kuulumaan. On aika toimia ja äänestää Euroopan sosiaalisten oikeuksien kunnioittamisen ja edistämisen puolesta.

Ylikansallisen ammatillisen järjestäytymisoikeuden asiantuntijaverkoston jäsenet:
Niklas Bruun, Simon Deakin, Filip Dorsemont, Antoine Jacobs, Csilla Kollonay-Lehoczy, Klaus Lörcher, Mélanie Schmitt, Bruno Veneziani, Isabelle Schömann ja Stefan Clauwaert